LICEUL TEORETIC "BOLYAI FARKAS" ELMÉLETI LÍCEUM
TÎRGU MUREȘ MAROSVÁSÁRHELY
540064
STR. BOLYAI NR. 3
TELEFON/FAX/0365-882749, 0365-882748
E-mail: bolyai@bolyai.ro

Concursul Național Multidisciplinar „BOLYAI FARKAS”
al liceelor cu clase de predare în limba maghiară, ediția a XVIII-a
Târgu-Mureș, 9 – 11 mai 2025

XVIII. BOLYAI FARKAS MULTIDISZCIPLINÁRIS ORSZÁGOS TANTÁRGYVERSENY

„HISTORIA NOSTRA” TÖRTÉNELEM TANTÁRGYVERSENY
A tantárgyverseny témája: A HUNYADIAK KORA
II. Forduló – Országos szakasz
Marosvásárhely, 2025. május 9–11.

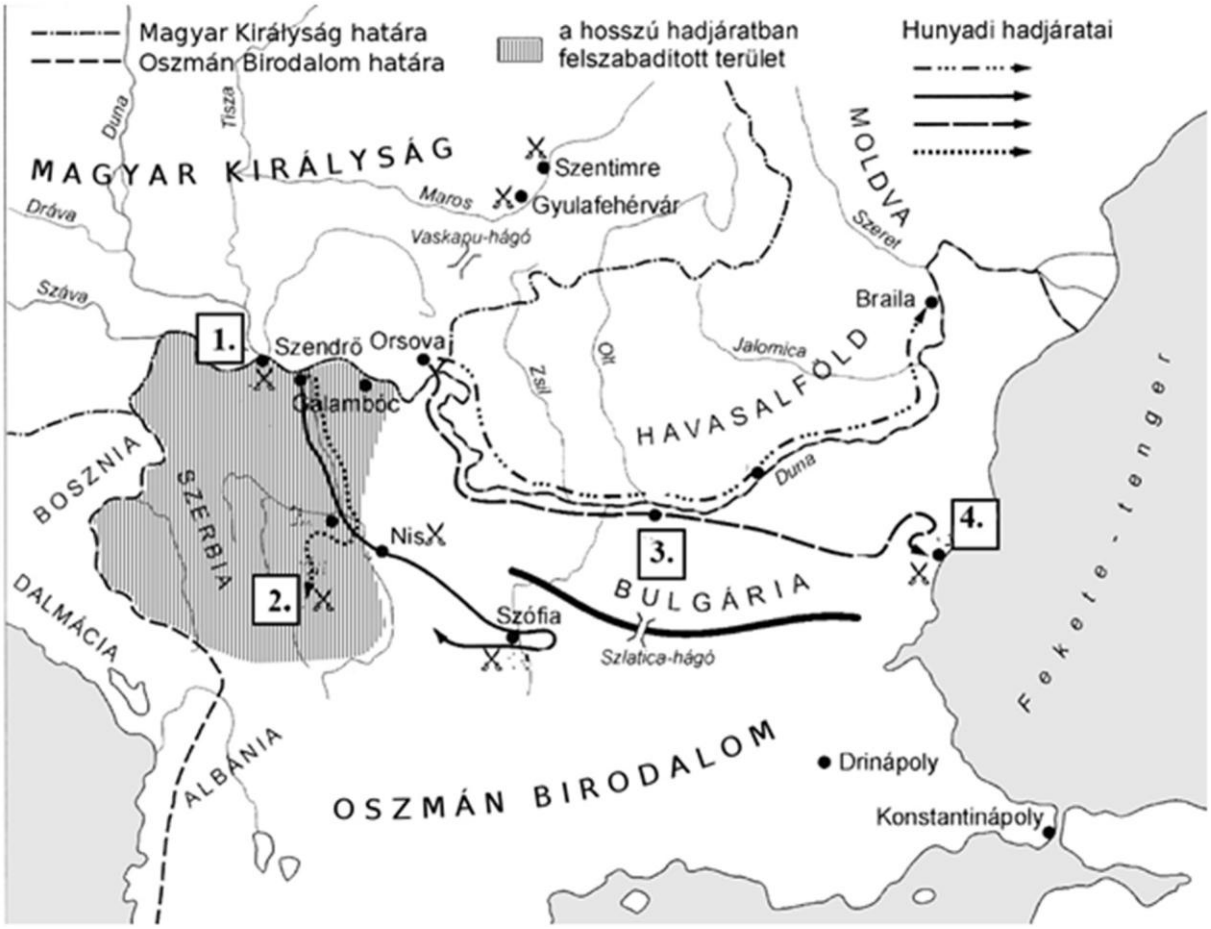
FIGYELEM! Minden tétel kötelező. Hivatalból 10 pont jár. Munkaidő 3 óra.

FELADATLAP

1. Egészítse ki a Hunyadi János felemelkedésével kapcsolatos szöveg hiányzó részeit (nevek, évszámok, helységek, fogalom)! Az egyik elemet kétszer kell felhasználni! (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont)

„A polgárháború során, közelebbről a ..... *(helység)* csatával emelkedett egy addig kevéssé ismert kapitány, Hunyadi János a korszak vezéregyéniségei közé. Apja, ..., *(név)* Havasalföldről beköltözött román előkelő volt, akit ..... *(név)* udvari lovagjává fogadott, és ..... *(évszám)*-ben neki adta örökbe az erdélyi ..... *(helység)* falut a hozzátartozó uradalommal. Hunyadi kevéssel előbb, 1405 táján született, és fiatal éveit, mint más nemesifjak, különböző nagyurak udvarában töltötte. Egyikük Újlaki István..... *(fogalom)* bán volt, akinek öccséhez később halálig tartó barátság fűzte. 1430-ban elkísérte Zsigmondot nyugati útjára, és két évig szolgált ..... *(név)* milánói hercegnél, ahol feltehetően elsajátított valamennyit a modern hadművészet fortélyaiból. 1434-ben ő is Zsigmond udvari lovagja lett, és egy darabig a déli végeken Tallóci Frank ..... *(helység)* bán oldalán működött. Tallóci ajánlására történhetett, hogy Albert 1439-ben rábízta a ..... *(helység)* végvárak védelmét, és hamarosan a báni címmel is felruházta. Ekkor azonban még nem számított az országnagyok közé. Amikor ..... *(évszám)*-ben Ulászló táborához csatlakozott, még nem a vezérek közt, hanem csak a kevésbé jelentős „előkelők” egyikeként tartották számon.” *(Engel Pál: Szent István birodalma)*

2. A feladat Hunyadi János törökellenes harcaival kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Összesen 5 pont)

Hunyadi János hadjáratai

A) „Mikor Ulászló király látta, hogy az ellenséges lovasság megfut, s Amurat [II. Murád szultán] császár meg tábora megrémült: nyomban megindította az őrizetére rendelt dandárt, s míg a vajda úr és a többiek másfelől dühös harcot folytattak, meg akarta rohanni és legázolni a császár táborát. Mikor tehát a sűrűn álló gyalogcsapatok közé került, egész dandárával együtt leverték, elnyomták és megölték. Az ellenség már le volt győzve, le volt verve, nem is remélt diadalt, s most váratlanul jutott hozzá." *(Thuróczy János: A magyarok krónikája)*

B) „Ezenfelül maga a császár vezérelt számos hajót, melyeket tengeri hajók módjára készítettek: ezekkel megszállta a vár alatt folyó Duna és Száva vizét, hogy vízi úton senki sem vihetett segítséget a várba. […] Elérkezett végre a félelmetes ostromhoz a besztercei gróf úr [Hunyadi], eme virtusra és vitézségre termett férfiú. Csekély számú zsoldosa volt csak a nagy ellenséggel szemben. Magyarországbeli keresztet viselő számos népek is verődtek össze Kapisztrán János fráter alatt, hogy harcoljanak Krisztus nevéért." *(Thuróczy János: A magyarok krónikája)*

C) „Nagy sereget gyűjtött [a kormányzó úr], egyetlen hadseregbe egyesítette mindazt, ami Magyarországon katonai erőt jelentett. Táborát hadigépekkel, ágyúkkal és az ellenséget sújtó más hadiszerszámokkal megerősítette és jól megrakta, és az ősz első hónapja táján, Szörény vára fölött átkelt a Dunán. Kemény rohammal betört Rácországba – mivel annak ura nem csatlakozott a hadjárathoz, bár felszólította rá –, és az ellenséges vidéket tűzzel-vassal megzabolázta. […] a magyarok tábora Rácország vidékén keresztülvonulva elérte Bulgária földjét, amely a török császár fennhatósága alá tartozott; itt várták az ellenséget. Az állandó tábor azon a mezőn volt, amelyet

magyar nyelven Rigómezőnek hívnak." *(Thuróczy János: A magyarok krónikája)*

a) Állapítsa meg, hol és mikor zajlottak a szöveges forrásokban leírt csaták! Egészítse ki értelemszerűen a táblázatot! (Helyszínek megnevezése 1-1 pont, sorszám és évszám 0,5-0,5 pont.)

Forrás betűjele	**A csata helyszíne (a település neve)**	**A csata helyszínének a térképvázlaton szereplő sorszáma**	**A csata évszáma**
A)		4.	
B)			1456
C)	Rigómező		

b) Karikázza be annak a két állításnak a sorszámát, amelyek igazak Hunyadi térkép-vázlaton jelölt hadjáratainak céljaira! (Elemenként 0,5 pont.)

1. Hunyadi hadjáratainak célja Konstantinápoly felszabadítása volt a török uralom alól.
2. Hunyadi hadjáratainak célja a balkáni ütközőállamok fenntartása volt.
3. Hunyadi hadjáratainak célja a Fekete-tenger feletti uralom megszerzése volt.
4. Hunyadi hadjáratainak célja a török kiűzése volt Európából.
5. Hunyadi hadjáratainak célja kormányzói hatalmának a Balkánra történő kiterjesztése volt.

3. Helyezze időrendbe a Hunyadi János életével, politikai és hadvezéri tevékenységeivel kapcsolatos eseményeket a megfelelő betűjel beírásával! Kezdje a legkorábbival! (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont)

a) I. Ulászlótól elnyeri az erdélyi vajda címet.

b) A nándorfehérvári diadallal Európa-szerte ismertté válik.
c) Magyarország kormányzójává választják.
d) A várnai csatavesztés után sikerül elmenekülnie a csata helyszínéről.
e) A hosszú hadjárat kezdete; a hadjárat során komoly sikereket ér el az Oszmán Birodalom területén.
f) Második rigómezei ütközet.
g) Lemond a kormányzóságról, cserében kinevezik országos főkapitánynak.
h) Hunyadi kiűzi a betörő törököket Dél-Erdélyből

1. ....., 2. ....., 3. ....., 4. ....., 5. ....., 6. ....., 7. ....., 8. .....

4. Oldja meg a Nándorfehérvár 1456-os ostromához kapcsolódó feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Összesen 4 pont)

A) „Midőn a tisztelendő [Kapisztrán János] atya János úrtól megtudta, hogy a török végső rohamra készül, […] a Száva folyóhoz ment, s annak innenső oldalán a meder mellett megállva tolmács által hatalmas hangon a következő szavakat intézte a folyó túlsó partján táborozó törökhöz: »Ti gonosz ellenségei Krisztus Urunknak! Mondjátok meg a ti legnagyobb kutyátoknak [a szultánnak], hogy […] hagyja békével a várat, mert ha ezt nem teszi, az Úr keze rövid idő alatt eléri.« ” *(Kapisztrán János titkárának levele, 15. század)*

B) „Emlékeznek egy zászlóval odalopakodó törökre, aki gyorsan kúszott fölfelé a legmagasabb toronyra, hogy királyának jelvényét annak a csúcsára kitűzze. […] Nyomban utánaered egy magyar, és mielőtt amaz a […] zászlót ledobná, a torony tetején verekedni kezdenek. És mert a magyar másképp nem tudja megakadályozni, megragadja a törököt, és a legmagasabb csúcsról azzal együtt a mélybe veti magát.” *(Antonio Bonfini történetíró, 15. század)*

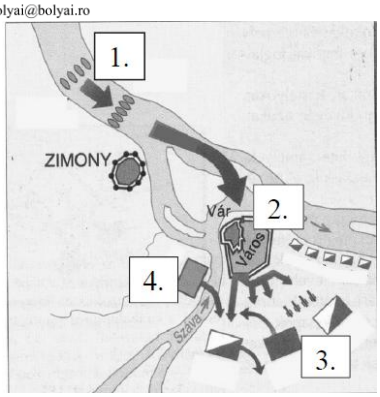
C) „A törökök császára, Mohamed [Mehmed], támadással fenyegette Magyarországot, és hírlett, hogy először Nándorfehérvárát akarja megvívni. […] Midőn ezek a híresztelések László királyhoz értek, a fiatal fejedelem mélységesen megfélemlett; nem kevésbé zavarodott meg a harcias német lelkületű Ulrik gróf, aki tanácsaival irányította a királyt.” *(Thuróczi János történetíró, 15. század)*

D) „A gróf úr […] utat-módot keresett tehát, miként távolítsa el a nevezett folyók hátáról az ellenséges hajókat, hogy fegyveres segítséget vihessen a szorongatott várnak. […] Végre hosszú, fáradságos harc után győztek a magyarok; keményen törtek a törökökre, s heves lángra lobbantották vaslánccal összekötözött hajóikat.” *(Thuróczi)*

E) „A törökök császára rettenetes ostrommal szállotta meg Nándorfehérvárát. […] A hadi gépeket végre a várnak a síkságra néző oldalán állították fel. Némelyekkel a vaskos várfalakat törték, mások pedig a magasba, a levegőbe hajigáltak óriási nagy köveket.” *(Thuróczi)*

a) Rendelje a forrásrészletekben leírt eseményeket a térképvázlaton sorszámokkal jelölt helyszínekhez! Írja a forrásrészletek betűjelét a táblázat megfelelő mezőjébe! *Egy mezőbe egy betűjelet írjon! Egy forrásrészlet kimarad.* (Elemenként 0,5 pont)

A helyszín sorszáma	A forrásrészlet betűjele

a térképen	
1.	
2.	
3.	
4.	

b) Nevezze meg azt a történelmi személyt, akire az A) és D) betűjelű forrás aláhúzott kifejezései utalnak! *Keresztnevet is írjon!* (1 pont)

_____

c) Magyarázza meg, hogy mi adta Nándorfehérvár stratégiai jelentőségét! (1 pont)

_____

5. Párosítsa az Arany-balladákból származó verssorokkal a felsorolt eseményeket! Írja a történelmi események betűjelét a táblázat megfelelő sorába! *Egy sorba egy betűjelet írjon!* (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont)

Arany-ballada	Történelmi esemény
„Fiának A levél, Prága városába, Örömhírt Viszen a Szomorú fogságba: […].”	
„Állj meg, boszú, megállj: Cseh földön űl a rab; Cseh földben a király, Mindég is ott marad, De visszajő a rab...!”	
„»Uram, uram, ne félj! László, tudod, nem él S a gyermek, az fogoly.«”	
„Fut Mohammed földön, vízen; Védve immár a vég Nándor; Homlokát letörli a hős Hunyadi és Kapisztráno.”	
„Így kerűlt Jank Szibinyáni, Zsigmond király udvarába.”	
„Másszor is még, többször is még Járt vadászni farkasokra; Mint védője a keresztnek,	

Megrontója büszke tarnak...”	

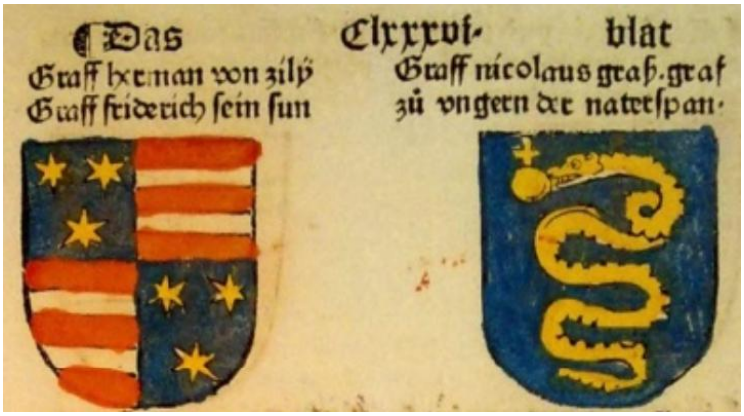
A) A nándorfehérvári diadal.
B) Hunyadi János végigjárja Európát Zsigmond király mellett.
C) V. László ígéretét megszegve megöleti Hunyadi Lászlót.
D) Hunyadi János törökellenes harcait vetíti előre.
E) V. László halála után Mátyásnak alkalma nyílik a visszatérésre.
F) V. László túszként Prága városába viszi Hunyadi Mátyást.

6. Válassza szét, melyik félhez – a Hunyadi-családhoz vagy a Cillei–Garai-ligához – köthetőek az alábbi kijelentések! Írja a kijelentés betűjelét a táblázat megfelelő oszlopába! *Egy sorba egy betűjelet írjon!* (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont)

Hunyadi-család

Cillei–Garai-liga

A) A nándorfehérvári diadal után a király ki akarta szorítani őket a hatalomból.
B) A család feje 1446-tól kormányzóként irányította az országot.
C) A király nagykorúvá válásával fölénybe kerültek.
D) Harcoltak Ulászló és hívei ellen.
E) Részt vettek V. László koronázásán.
F) Sikeres hadmozdulatokat vittek végbe a török elleni harcok során.
G) Budán a család több tagja fogságba került, a király – korábbi ígéretét megszegve – egyiküket le is fejeztette.
H) V. László halála után gyors helyzetfelismerésüknek köszönhetően átvették az ország irányítását.
I) A Szilágyi Mihály kezén lévő Nándorfehérvárban foglyul ejtették V. Lászlót.
J) A királyhoz legközelebb álló tanácsadók voltak, rokoni szál is összekötötte őket egymással.

Hunyadi-család	Cillei–Garai-liga

7. Válogassa ki az alább megadott helynevekből a megfelelőt és egészítse ki a Mátyás király életéhez kapcsolódó eseményeket a hozzájuk tartozó városok, várak neveivel! Vannak oda nem illőek is! Az egyik elemet kétszer kell felhasználni! (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont)

a) Első hazalátogatása királyként szülővárosába, ...1462 Szent Mihály havában.

b) A király úr táborba szállt, 1463-ban a töröktől sikeresen elfoglalta ..... várát. Ettől fogva a horvát alattvalók nagyobb biztonságban voltak.

c) 1464-ben ..... megkoronázták a Szent Koronával.

d) A keleti országhatáron túli hadjárat során ..... közelében a decemberi hidegben csatát vesztett a király.

e) A király okos csellel bevette a délvidéket zaklató törököktől ..... 1476-ban. Az ostromra édesapja utolsó, fényes győzelmének helyszínéről, Nándorfehérvárról indult.

f) 1480-ban a török támadás miatt az Adria közelébe, ... városába sietett a király, innen szervezte meg apósa, a nápolyi Ferdinánd király megsegítését a török ellen.

g) Az Úr 1485. évében sikeresen foglalta el a király ..... városát.

h) A dicső emlékezetű király ..... városában végezte be földi útját Szent György havának 6. napján.

Zágráb, Székesfehérvár, Szendrő, Kolozsvár, Bécs, Szabács, Moldvabánya, Jajca, Bécsújhely, Boroszló

8. Az alábbi feladat Hunyadi Mátyás uralkodásához kapcsolódik. Döntse el a két forrásrészlet adatainak felhasználásával, hogy a Mátyásra vonatkozó megállapítások igazak-e vagy hamisak! *Választását + jellel jelölje!* (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont)

A bevétel fajtája	**A bevétel összege (forint)**
A jobbágyok adói	300 000
Sókereskedelem	80 000
Nemesfém és pénzverés	60 000
Külkereskedelmi vám	50 000
Királyi birtokok jövedelmei	50 000
Rézeladás	26 000
Az erdélyi szászok adója	23 000
A városok adója	20 000
A zsidók adója	4 000

A királyi kincstár bevételei (1470-es évek)

„Életében mind az egész ország reá kiált vala Mátyás királyra, hogy felette igen telhetetlen vala; megnyúzná és megönné az országot a sok vámokkal és nagy rovásokkal (adókkal), mert négyszer rója vala minden esztendőben az országot. De mihelyt meghala, minden ember ottan dicsírni kezdé

őtet. Mert mindjárt meg kezde bomlani a békesség az országban." (Heltai Gáspár: *Krónika az magyaroknak dolgairól*)

Megállapítás	Igaz	Hamis
a) Mátyás idejében az ország lakosainak többsége keveset adózott.		
b) A királyi jogon szedett adók (regálék) jelentették Mátyás legnagyobb bevételi forrását.		
c) A jobbágyságtól szedett adók jelentették Mátyás legnagyobb bevételét.		
d) Mátyás későbbi jó hírét részben annak köszönheti, hogy halála után az ország sorsa rosszabbra fordult.		

9. Helyezze időrendbe a Mátyás király életével, politikai és hadvezéri tevékenységeivel kapcsolatos eseményeket a megfelelő betűjel beírásával! Kezdje a legkorábbival! (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont)

a kép mellé, baloldalra kéne tenni a szöveget

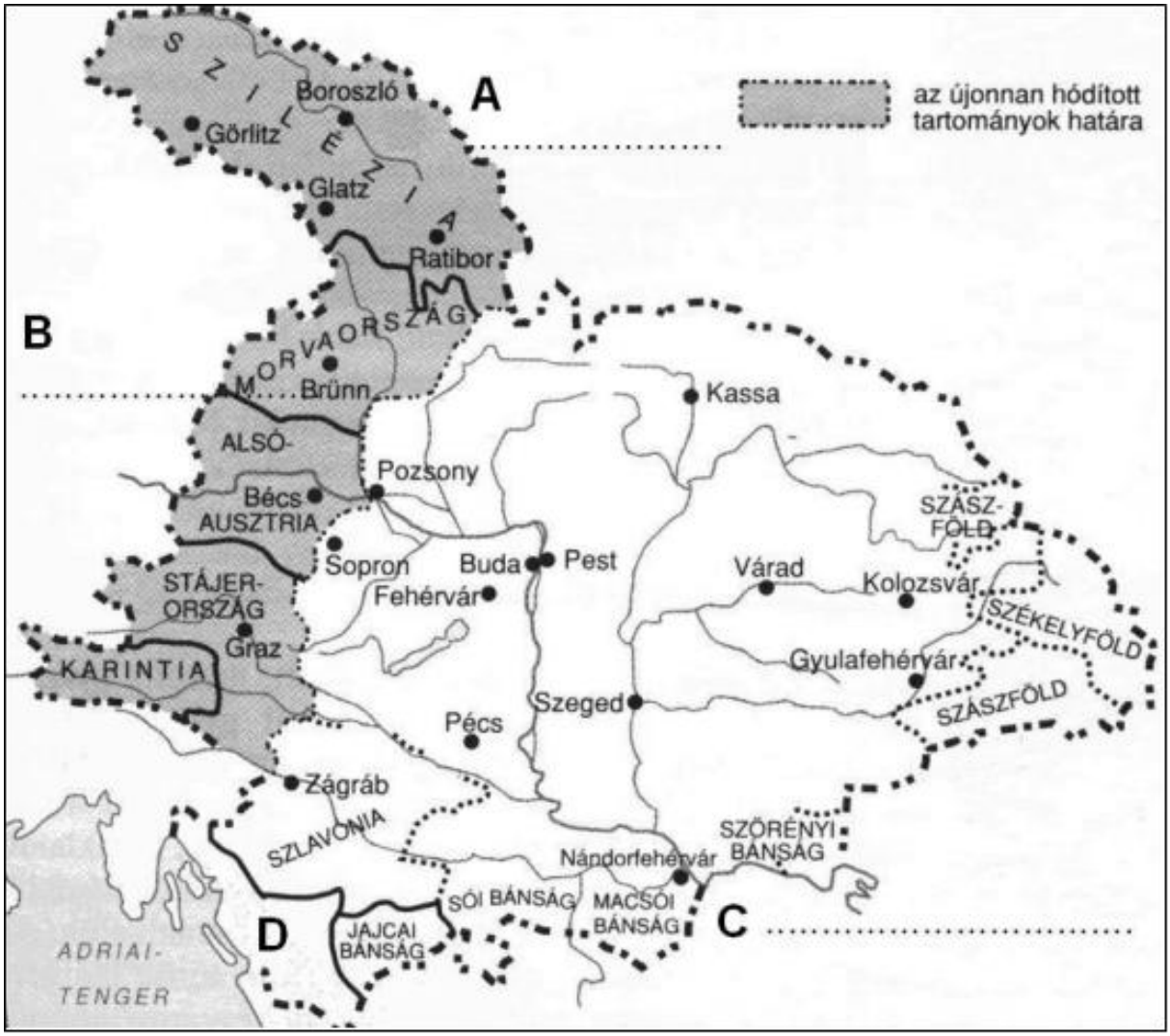

a) Szabács várának elfoglalása.
b) Az erdélyi lázadás kitörése.
c) Mátyás Magyarország királyává való választása.
d) A Vitéz-féle összeesküvés kitörése.
e) A bécsújhelyi béke megkötése Mátyás és III. Frigyes között.
f) Bécs elfoglalása Mátyás király által.
g) A Nagy Törvénykönyv kiadása.
h) Mátyás megkoronázása a Szent Koronával.
i) Mátyás és Aragóniai Beatrix esküvője.
j) Mátyást cseh királlyá választják.

1. ....., 2. ....., 3. ....., 4. ....., 5. ....., 6. ....., 7. ....., 8. .....,

9. ....., 10. ..... .

10. A feladat Hunyadi Mátyás külpolitikájához kapcsolódik. Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei alapján! (Összesen 4 pont)

Magyarország a XV. században

a) Írja a pontozott vonalra a szomszédos országok (A, B, C) nevét! (Elemenként 0,5 pont)

b) Válassza ki a betűjel beírásával, Magyarország melyik országgal való kapcsolatát jellemezte:
a perszonálunió: _____(0,5 pont)
a támadó háború: _____ (0,5 pont)
a védekezés: _____ (0,5 pont)

c) Válaszoljon a kérdésre a források és ismeretei alapján!

„Legfenségesebb király urunk parancsára hírül adjuk nektek, hogy legfenségesebb urunk a bécsiekkel folytatott különböző tárgyalások után és miután megadta magát a város […] bevonult a városba." *(Részlet Márton budai lelkész leveléből, 1485)*

Mi volt Mátyás hosszabb távú célja a város elfoglalásával? (0,5 pont)

_____

_____

d) Fogalmazza meg, mi volt Mátyás külpolitikai koncepciójának a végső célja! (0,5 pont)

_____

_____

_____

_____

11. Ismerje fel a magyarázatokhoz kapcsolódó történelmi fogalmakat! A válaszokat írja a pontozott vonalra! (Elemenként 1 pont, összesen 6 pont)

a) .....: többnyire idegen zsoldoscsapatok, akik Mátyás uralkodásának utolsó évében Sziléziában és Ausztriában állomásoztak. A nevet csak Mátyás halála után kezdték használni.

b) .....: az írásbeli ügyintézésre és az oklevelek rendszeres kiállítására létrejött hivatal, Mátyás király megreformálta.

c) .....: adófajta, egysége a jobbágyporta. Korábban kamarahasznának nevezték, melyet Mátyás király 1467-ben szüntetett meg.

d) .....: adófajta, korábban harmincadvámnak vagy határvámnak nevezték, melyet Mátyás király 1467-ben szüntetett meg.

e) .....: két vagy több országnak olyan államjogi összeköttetése, mely az uralkodó személyének közösségén nyugszik. Magyarországon már korábban is volt ilyen kapcsolat.

f) .....: a fiágon kihalt családok birtokai minden korlátozás nélkül a király kezére szállnak, ő pedig sorsukról belátása szerint rendelkezhet. Magyarországon Mátyás király uralma idején működött utoljára maradéktalanul.

12. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos. A forrásrészletek olyan uralkodókra vonatkoznak, akikkel Mátyás háborút vívott. Írja a forrásrészletek sorszámát a megfelelő uralkodó neve mellé! *(A forrásrészletekben szereplő „Pannónia" földrajzi név Magyarországot jelenti.)* (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont)

1. „Azt hitte, hogy Pannónia elfoglalása után a keresztény közösség többi tartományát egykettőre uralma alá vetheti."

2. „Nem feledte a mérhetetlenül súlyos vereséget […], amelyet múltkorjában Görögfejérvárnál Corvinus Jánostól szenvedett."

3. „Ahogy [Újlaki] Miklóssal meg a többi párthívével megegyezett, Pannónia megszerzésének reményében megparancsolja kapitányának, hogy ötezer emberrel rontson rá Felső-Pannóniára. Ez a parancs szerint először Szombathely környékét támadja meg."

4. „Megparancsolta [hadvezérének], hogy rontson át a Száván Pannóniába, és tűzzelvassal pusztítson mindent. A Száva apadásakor először a szerémi vidéket rohanja le."

5. „Megtudta, hogy a hamis hitben való megátalkodottsága miatt Pál pápa [az uralkodói] méltóságból kiebrudalta őt, és sejtette, hogy mihamar háború indul ellene, [ezért] […] erős, jól felszerelt hadsereget állított, és remélte, hogy magát, hitét és rangját fegyverrel megvédi."

6. „A koronát, amely 24 éven át a […] hatalmában volt, felszalagozva, páratlan pompával és ünnepélyes vidámsággal Sopronba viszik, mintha az égből szállt volna alá."

7. „A sereg közepén vasas lovasokkal körülvéve elvonult, és a közelben megpillantotta [Mátyás] királyt: Hát így bánsz velem, fiam? – szólt. Ellenségként üldözöd szülődet, és az igaz hit ürügyével ki akarsz túrni az országomból?"

8. „Keleti hadjáratra készültében, miután szárazföldön és tengeren kiemelkedő tetteket hajtott végre, […] mindenki meglepetésére mérgezés gyanújával a táborban elhalálozik." *(Bonfini: A magyar történelem tizedei)*

	III. (Habsburg) Frigyes, német–római császár	**Podjebrád György, cseh király**	**II. Mohamed, török szultán**
Forrásrészletek sorszáma			

13. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos. Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont)

A) „Összegyűlt tehát […] az egyházi és világi rendből valamennyi főember, püspök, Magyarország egész nemessége, hogy a szent fejékkel, amelyet éppen most szerzett vissza, annak rendje-módja szerint megkoronázza a legragyogóbb tettekre született királyt. […] Szécsi Dénes esztergomi [érsek] a királyi jelvényekkel szokás szerint fölékesítette Corvinust [Mátyást]. [Mátyás a koronázás alkalmával] Vitéz János váradi püspököt, aki apjával és vele szemben is érdemeket szerzett, mindörökre megadományozta […] a széles és dúsgazdag [Bihar] megyével." *(Antonio Bonfini történetíró)*

B) „Magyarország főurai és főpapjai […] nagyobb részükben összeálltak [Mátyás ellen]. […] A szövetkezők feje a két János [Vitéz János esztergomi érsek és Janus Pannonius pécsi püspök] volt. […] Hogy pedig az összeesküvés kezdeményezői miért éppen az atyai barátok voltak, arra néhány okot hoznak fel. […] Ugyanis a király a maga urává válván, kezdte magát függetleníteni a főurak útmutatásaitól." *(Antonio Bonfini történetíró)*

C) „Szinte Magyarország minden nemesi sokasága […], az ország főpapjainak, előkelőinek és főurainak tanácsa tehát arra az egységes elhatározásra jutott, […] hogy Mátyás gróf a királyi méltósággal felruházva uralkodjék Magyarországon. […] És mivel úgy gondolták, hogy Mátyás gróf gyermeki válla ily roppant nagy ország terheinek hordozására […] még nem képes, […] nagybátyját [Szilágyi Mihályt] megtették az ország és a megválasztott király kormányzójának." *(Thuróczy János történetíró)*

a) **Tegye időrendbe a forrásokat a bennük szereplő események alapján! Írja a táblázatba a források betűjelét!** *A legkorábbival kezdje!*

1.	2.	3.

b) Melyik forrás utal arra, hogy Mátyás tudatosan gyengítette a bárók és főpapok politikai befolyását?

A forrás betűjele:_____

c) Nevezze meg, melyik politikai intézményre utal a C) forrás aláhúzott része!

_____

_____

14. Döntse el ismeretei alapján, igazak vagy hamisak a Mátyás király uralkodásával kapcsolatos állítások! Tegyen X jelet a választott állításhoz! (Elemenként 0,5 pont, összesen 5 pont)

Megállapítás	Igaz	Hamis
a) Mátyás uralmát kizárólag rokonai és párthívei támogatására építette.		
b) Az 1463 júliusában Bécsújhelyen megkötött béke a későbbi Magyarországot érintő Habsburg örökösödési szerződések alapja lett.		
c) Kinizsi Pál molnárlegényből lett hadvezér és báró.		
d) A *Szabács viadala* a legrégebbi eredetiben fennmaradt magyar históriás ének.		
e) Mátyás kötelezte az egytelkes nemeseket a rendkívüli adó fizetésére.		
f) Mátyást megválasztották lengyel királynak is.		
g) Mátyás király második felesége az osztrák származású Edelpöck Borbála.		
h) Mátyás Nagy Törvénykönyve az első nyomtatott magyar törvénykönyv.		
i) Mátyás gyakran támadta a törököket, így kevesebb figyelmet fordított a török elleni védekezésre.		
j) A főkegyúri jog alapján a püspökök személyéről mindvégig Mátyás király döntött.		

15. A feladat Hunyadi Mátyáshoz és a reneszánszhoz kapcsolódik. Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont)

a) „[…] a régi királyok magas hegyi várát s az alatta fekvő palotát úgy megnagyobbította, kertekkel, vadaskertekkel, halastavakkal úgy ékesítette, hogy ennek az építkezésnek pompája még a többiét is felülmúlni látszott. A berendezés fényűző, az ebédlők tágasak, a folyosók stukkóval díszítettek és az ablakok pompásak. Függőkertek voltak itt és vörösmárvány medencével, bronz ülőhellyel díszes szökőkutak." *(Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei)*

Hol találhatók Mátyás azon palotájának romjai, ahol egykor a képen rekonstruált kút állt, és amelyről a szöveges forrás szól?

az idézet és a kérdés baloldalon, a kép jobb oldalon

_____

b) „[…] ahol Zsigmond nagyszerű építkezésein kívül semmi megtekintésre méltó nem volt, kezdte kiépíteni, különösen a belső palotát. A Dunára néző részen kápolnát emelt víziorgonával és márványból és ezüstből készült kettős keresztelőkúttal. […] Sőt a Duna túlsó partján, a pesti mezőségen, egy mérföldnyire a határban majorság volt. Ez is csodálatos és nem kevésbé kellemetes." *(Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei)*

Hol állt Mátyásnak ez a másik palotája? _____

c) „[…] szellemi-filozófiai irányzat, amely a 14. századtól az antik kultúra újrafelfedezésével és átértelmezésével az egyes embert állította világnézetének középpontjába." *(Pálosfalvi Tamás történész)*

Melyik fogalmat jelöli a meghatározás? _____

d) A képen látható dombormű Bautzen városában található. Mátyás az apósával vívott háborúja során hódította meg az ezt a várost is magában foglaló, textiliparáról híres tartományt, melyre a középkor során Cseh- és Lengyelország is igényt tartott.

Mi a tartomány neve? _____

feladatleírás, kérdés balra, kép jobbra

e) „Alázattal kérjük ezért szentségedet, méltóztassák az imént bemutatott […] püspököt Váradról áthelyezni, és az esztergomi főegyházmegye érseki tisztébe kegyesen kinevezni.” *(Mátyás levele II. Pál pápának)*
Ki a szövegben említett püspök? _____

f) „Felette könyvesházat épített, dúsan rakva latin és görög könyvekkel, a könyvek kiállítása is pazar.” *(Antonio Bonfini: Mátyás király)*
Hogy hívják a forrásban említett kódexeket (illetve ősnyomtatványokat)?
_____

g) Melyik itáliai várost tekintjük a reneszánsz szülőhelyének? A képen a város egyik jelképének tekinthető épület látható. **(→)**

_____

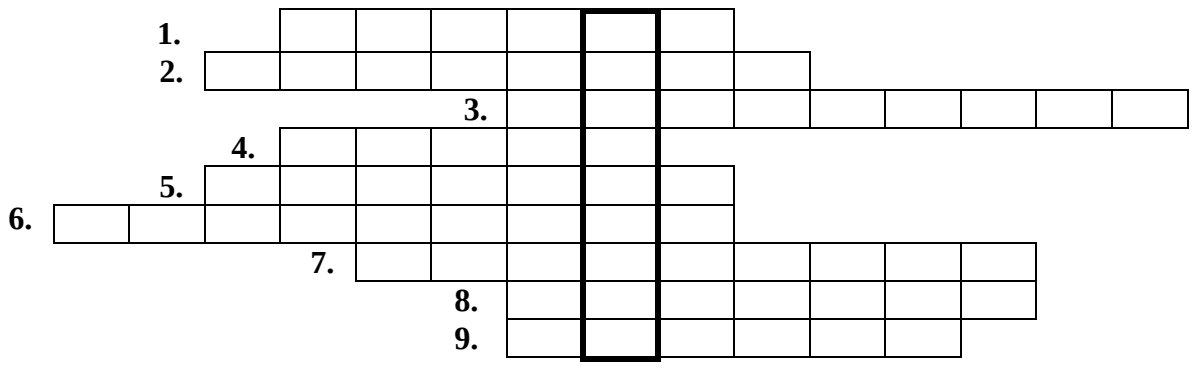

feladatleírás, kérdés balra, kép jobbra

h) „Ebben az évben, mely ezernégyszáz fölött a nyolcvanötödik volt, birodalmának nagy kárával a császár elveszítette […] fővárosát. A csillagok megkérdezése és jóslata után ez év elejétől kezdte tehát ostromolni a király […], mert tudta, hogy a csillagok most Frigyesnek kedvezőtlenek. Minden igyekezetét ennélfogva arra irányította, hogy a pannonnak még eddig soha meg nem hódolt igen virágzó és dúsgazdag várost erővel vagy kiéheztetéssel meghódoltassa.” *(Antonio Bonfini: A magyar történelem tizedei)*

Melyik város ostromáról van szó? _____

16. Ebben a rejtvényben olyan személyek nevére vagyunk kíváncsiak, akik Mátyás uralkodásához köthetők. Ha helyesen írja be a szavakat, akkor az uralkodó egyik jelzőjét kapja megfejtésül. Az utolsó kivételével mindenkinek csak a vezetéknevét kérjük megadni. Oldja meg a keresztrejtvényt, majd írja a helyes válaszokat és a megfejtést a pontozott vonalakra! A kettős betűk tagjai külön négyzetbe kerülnek (pl. a ZS betű két külön négyzetbe kerül: Z+S). (Elemenként 1 pont, összesen 10 pont)

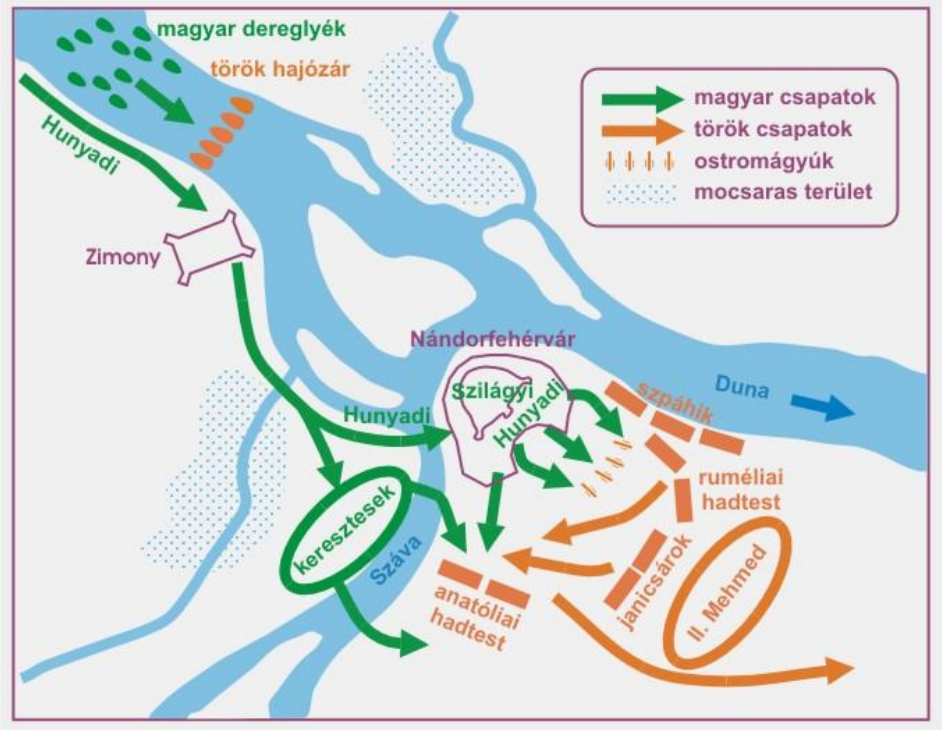

1. Mátyás törvénytelen fia, őt jelölte ki utódjául:.....
2. Mátyás édesanyjának és nagybátyjának neve:.....
3. A korszak híres magyar költője, később pécsi püspök írói nevének második fele:.....
4. Esztergomi érsek volt, összeesküvést szervezett a király ellen:.....
5. Mátyás leghíresebb hadvezére volt:.....
6. Első felesége ebből a családból származott:.....
7. Második feleségének a neve:.....
8. Mátyás udvari történetírója volt:.....
9. Erdélyi vajda a kenyérmezei csata idején:.....

A megfejtés: .....

17. Ismertesse rövid értekezés keretében (1,5–2 oldal terjedelemben), a források és ismeretei segítségével, Hunyadi János és Mátyás király törökellenes küzdelmeit és stratégiáját! (15 pont)

„Ulászló király, látva, hogy az ellenséges lovasság fut, s hogy Murád császár és tábora reszket a félelemtől, a személyének védelmére rendelt csapatot harcba indította, és miközben a vajda úr [Hunyadi János] és a többiek vad küzdelemben csatáztak, megrohanta a császár táborát, teljesen meg akarta semmisíteni. A gyalogosok sűrű csapatai közé ért, azoknak a nagy sokasága rárohant, elnyomta őt csapataival együtt: elesett. És ez nem remélt győzelemhez juttatta a már legyőzött és levert ellenséget, amely már egyáltalán nem reménykedett a győzelemben.” *(Thuróczy János leírása a várnai csatáról)*

A nándorfehérvári csata vázlata

„Megválasztatásod hírére szívünket oly vígság és megelégedés szállotta meg, hogy soká haboztunk, mily szavakkal fejezzük ki méltó módon érzelmeinket, melyeknek tolmácsolására a nyelv elégtelen. […] Mert a mi örömünk annál inkább felülmúlja a másokét, mennél fájdalmasabbak voltak aggodalmaink fullánkjai, és mennél inkább bíztunk Istenben, hogy lelkünk titkos sejtelmét valósítani fogja. […] Fenséged felmagasztaltatásában imádságaink és könnyeink gyümölcsét látjuk. Fenséged személyében pedig Istennek emberét ismerjük föl, akit nemcsak Magyarországnak, hanem az egész keresztény világnak küldött […].” *(III. Calixtus pápa levele Hunyadi Mátyásnak)*

„Mátyás tehát látva, hogy a töröktől csak a Száva választja el, úgy határozott, hogy a szent koronához méltó tettet hajt végre. Kipuhatolta a jajcaiak lelkületét, akik a török igáját nehezen viselték, hatalmas sereggel haladéktalanul átkelt a Száván, és elment Jajcához, mely a Szávától négynapi járóföldre fekszik. […] [A várat] éjjel-nappal kezdte ostromolni. Minden módszerrel és leleményességgel, erővel, ígérettel, cselfogással szakadatlanul támadja. Végre a várkapitány, a harámbég, találkozót kér a királytól; engedélyt kap, hogy felkeresse. […] Végül is létrejött a megállapodás a vár átadásáról.” *(Bonfini: A magyar történelem tizedei)*

VAGY

Mutassa be a források és ismeretei alapján Mátyás reneszánsz udvarát! Válaszában elemezze, hogy Mátyás neveltetése és házassága mennyiben járult hozzá a reneszánsz szokások meghonosodásához! (15 pont)

„Mátyás írástudatlan apjának köszönhetően gondos és alapos nevelésben részesült. Humanista nevelőitől meglepően széleskörű ismereteket szerzett. Kitűnően megtanult latinul, beszélt németül, olaszul és valamely szláv nyelven, valószínűleg csehül. A későbbi király szeretett olvasni, főként klasszikus latin szerzőket, ezeken belül pedig nyilván nem véletlenül a hadtudományi vonatkozásúakat. Galeotto Marzio jegyezte föl róla: »[...] gyermekkorában annyi odaadással hallgatta

[...] a hősökről szóló megemlékezéseket, hogy elfeledkezett ételről-italról, s reggeltől estig, étlen-szomjan semmi másra nem gondolt, csak az ő hatalmas kardcsapásaikra, bősz küzdelmükre. Közben a győztes dicsőségén fölgyulladva, kezét-lábát vívómozdulatokkal jártatta, mint aki abban a hitben van, hogy ő maga is ott van és vitézkedik.«" *(Engel Pál: Szent István birodalma)*

„A megérkező királyné az étkezésben és az egész életmódban kifinomult szokásokat honosított meg. Megvetette az alacsony házakat, nagyszerű lakomákat rendezett, az ebédlőket és a hálószobákat fényesen berendezte, visszatartotta a királyt a közvetlenségtől; állandó ajtónállókat állíttatott, megszüntette a könnyű bejutást; a királyi felséget rávette, hogy méltóságára többet adjon, s arra bírta, hogy csak megállapított időben tartson kihallgatást, szolgáltasson igazságot. A szittya szokások közé itáliaiakat iktatott be; megkedveltette az itáliai étkezést. Nagy költséggel Itáliából kiváló mestereket hívatott, s meghonosított itt addig ismeretlen művészeteket. Itáliából festőket, szobrászokat, vésnököket, ezüstműveseket, fa- és kőfaragókat, építészeket fogadott óriási fizetéssel. Majd az istentisztelet fényét emelte; a királyi kápolna számára Galliából és Germániából szerződtetett énekeseket. Sőt Itáliából még konyha- és gyümölcskertészeket is hívott, a földművelésben mestereket, akik itáliai, szicíliai és gall módon készítették a sajtot. Jöttek színészek és bohócok, akiket a királyné nagyon kedvelt, meg fuvolások, dudások, hárfások. Ajándékokkal csalogatott ide költőket, szónokokat, grammatikusokat is, de ezek reményükben csalatkozva szegényebben vitték vissza Itáliába múzsájukat, mint ahogyan elhozták." *(Bonfini: A magyar történelem tizedei)*

„[...] egy török követet az udvaroncok a szokásnak megfelelően a városból a palotába vezettek, hogy megbízatását előadja, [...] s körülnézve megpillantotta ezt a pompázatos, ragyogó helyet és az udvari méltóságoknak részben a lenti, részben a király tartózkodási helyéül szolgáló fenti udvaron elhelyezkedő mérhetetlen tömegét, amint selyemmel, ezüsttel, arannyal áttört ruhákban tündököltek és nem kis részben (a mi szokásunk szerint) ezüstözött övekkel és kardokkal meg aranyláncokkal

voltak ékesítve, hirtelen akkora csodálat és bámulat döbbentette meg, hogy elfelejtette egész követi megbízatását [...]" *(Oláh Miklós: Hungária)*